

UNIVERSAL INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL

Homepage of the Journal <https://universaljournal.uz>

UNIVERSAL INTERNATIONAL
SCIENTIFIC JOURNAL

e-ISSN: [3060-4540 \(online\)](https://universaljournal.uz)

Year: 2026 Issue: 3 Volume: 6

Published: 4.06.2026

<https://universaljournal.uz>

International indexes

GOOGLE SCHOLAR

CROSSREF

ZENODO

RESEARCHGATE

SJIF

INDEX COPERNICUS

RESEARCHBIB

HUDUDIIY KLASTERLAR ORQALI QISHLOQ XO‘JALIGI SOHASIDA KICHIK TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH: O‘ZBEKISTONNING JANUBIY VILOYATLARI MISOLIDA

S.X.G‘aniyeva

ADU “Monopoliyaga qarshi boshqaruv va raqobatni rivojlantirish” mutaxassiligi magistranti

Uzbekistan

✉ xayitovjarabek45@gmail.com

Article Info

2 May 2026

Accepted:

14 May 2026

Available Online:

4 June 2026

Copyright © 2025 by author(s) and
Scientific Research Publishing Inc.

This work is licensed under the
Creative Commons Attribution
International License (CC BY 4.0).

<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Language: Uzbek

Annotatsiya:

Maqolada O‘zbekiston Respublikasining janubiy viloyatlarida (Surxondaryo, Qashqadaryo) hududiy klasterlar orqali qishloq xo‘jaligi sohasida kichik tadbirkorlikni rivojlantirish masalalari chuqur va har tomonlama tahlil qilingan. Hududiy klasterlar, jumladan, Bek Cluster LLC va boshqa qishloq xo‘jaligi loyihalari orqali kichik va o‘rta korxonalar (KOB) ni rivojlantirish, subsidiyalar taqdim etish va iqlimga chidamli texnologiyalarni joriy etish imkoniyatlari batafsil ko‘rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, klasterlar orqali kichik tadbirkorlik faoliyati 20-25% ga oshgan, qishloq xo‘jaligi eksporti 15% ga ortgan, shuningdek, janubiy viloyatlarda informal mehnat va migrantlik kamaygan. Mavjud muammolar, masalan, iqlim xavflari, investitsiya taqchilligi va malaka yetishmasligi, hamda takliflar, jumladan, davlat grantlari, xalqaro hamkorlik (UNDP, ADB) va AI asosidagi nazorat tizimlarini ishga tushirish asosida berilgan. Ushbu yondashuv qishloq xo‘jaligini rivojlantirish, mintaqaviy integratsiyani kuchaytirish va raqamli transformatsiyani rag‘batlantirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar:

hududiy klasterlar, qishloq xo‘jaligi, kichik tadbirkorlik, janubiy viloyatlar, O‘zbekiston, iqlim xavflari, subsidiyalar, eksport o‘sishi, informal mehnat, migrantlik, investitsiyalar, raqamli transformatsiya, xalqaro hamkorlik, AI nazorati, mintaqaviy integratsiya, Bek Cluster.

Аннотация:

В статье проводится глубокий и всесторонний анализ вопросов развития малого предпринимательства в сельскохозяйственной отрасли южных регионов Республики Узбекистан (Сурхандарья, Кашкадарья) через региональные кластеры. Региональные кластеры, включая Bek Cluster LLC и другие сельскохозяйственные проекты, подробно рассмотрены для развития малых и средних предприятий (МСП), предоставления субсидий и внедрения технологий, устойчивых к климату. Результаты исследования показывают, что кластеры повысили активность малого предпринимательства на 20-25%, экспорт сельхозпродукции на 15%, а также сократили неформальный труд и миграцию в южных регионах. Существующие проблемы, такие как климатические риски, дефицит инвестиций и недостаток квалификации, а также рекомендации, включая государственные гранты, международное сотрудничество (ПРООН, АБР) и запуск систем контроля на основе ИИ, представлены. Этот подход способствует развитию сельского хозяйства, укреплению региональной интеграции и стимулированию цифровой трансформации.

Ключевые слова:

региональные кластеры, сельское хозяйство, малое предпринимательство, южные регионы, Узбекистан, климатические риски, субсидии, рост экспорта, неформальный труд, миграция, инвестиции, цифровая трансформация, международное сотрудничество, контроль на основе ИИ, региональная интеграция, Bek Cluster.

Abstract:

This article provides a thorough and comprehensive analysis of the issues related to developing small entrepreneurship in the agricultural sector of the southern regions of the Republic of Uzbekistan (Surkhondarya, Kashkadarya) through regional clusters. Regional clusters, including Bek Cluster LLC and other agricultural projects, are examined in detail for developing small and medium enterprises (SMEs), providing subsidies, and introducing climate-resilient technologies. The research results indicate that clusters have increased small entrepreneurship activity by 20-25%, agricultural exports by 15%, and reduced informal labor and migration in the southern regions. Existing problems, such as climate risks, investment shortages, and skill deficiencies, as well as recommendations including government grants, international cooperation (UNDP, ADB), and launching AI-based monitoring systems, are presented. This approach serves to develop agriculture, strengthen regional integration, and promote digital transformation.

Keywords:

regional clusters, agriculture, small entrepreneurship, southern regions, Uzbekistan, climate risks, subsidies, export growth, informal labor, migration, investments, digital transformation, international cooperation, AI monitoring, regional integration, Bek Cluster.

Kirish: O‘zbekiston Respublikasining mexanizmlari muhim rol o‘ynaydi. 2017-yilda janubiy viloyatlarida (Surxondaryo, boshlangan keng qamrovli iqtisodiy islohotlar, Qashqadaryo) hududiy klasterlar orqali qishloq jumladan, qishloq xo‘jaligi klasterlarini tashkil xo‘jaligi sohasida kichik tadbirkorlikni etish va subsidiyalar taqdim etish, kichik rivojlantirish davlat siyosatining asosiy tadbirkorlikni ta‘minlashga yordam berdi. yo‘nalishlaridan biri bo‘lib, bu jarayonda klaster Ayniqsa, janubiy viloyatlarda informal mehnat

va erkaklar migrantligi ustun bo'lgan hududlarda klasterlar orqali loyihalarni rivojlantirish zarur, chunki bu remittanslarga bog'liqlikni kamaytiradi va mahalliy iqtisodiyotni faollashtiradi.

Hududiy klasterlarni takomillashtirish orqali kichik tadbirkorlar byurokratik to'siqlardan xalos bo'lib, resurslarga tezroq kirishadi. Masalan, Syrdarya viloyatidagi Bek Cluster LLC kabi loyihalar orqali qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash va eksportni oshirish mumkin. 2025-yilda O'zbekiston qishloq xo'jaligi eksporti 5 milliard dollarga yetgan bo'lib, bu besh yil ichida 25% o'sishni ko'rsatadi, bu Hindiston va Turkiya

tajribasidan yuqori ko'rsatkichdir. Bundan tashqari, janubiy viloyatlarda iqlimga chidamli loyihalar orqali KOB ulushi YaIMning 40% ini tashkil etmoqda, bu raqamli texnologiyalarning ta'sirini tasdiqlaydi. Ushbu maqola klasterlarning afzalliklarini, amaliy joriy etish yo'llarini, shuningdek, mavjud muammolar va xalqaro tajribalarni chuqur tahlil qiladi, jumladan, UNDP va ADB loyihalarini hisobga olgan holda. Tadqiqotning maqsadi – hududiy klasterlarning kichik tadbirkorlikka ta'sirini baholash va takomillashtirish yo'llarini taklif etishdir.

Quyidagi jadvalda O'zbekiston qishloq xo'jaligining asosiy ko'rsatkichlari jamlangan.

Ko'rsatkich	2024-yil	2025-yil (prognoz)	O'sish (%)
Qishloq xo'jaligi YaIM ulushi (%)	28	30	7,1
Eksport hajmi (mlrd USD)	4,5	5	11,1
KOB investitsiyalari (mlrd USD)	0,8	1,0	25
Ishlab chiqarish samaradorligi (%)	80	85	6,3
Yangi ish o'rinlari (janubiy viloyatlar)	80 000	100 000	25

Metodlar: Tadqiqotda bir nechta ilmiy yondashuvlar qo'llanilgan bo'lib, ularni chuqur tahlil qilish orqali ma'lumotlarning ishonchliligi ta'minlangan. Birinchi navbatda, statistik tahlil usuli ishlatilgan: O'zbekiston Statistika agentligi va Qishloq xo'jaligi vazirligi ma'lumotlari asosida 2020-2025 yillar oralig'idagi rasmiy hisobotlar o'rganilgan. Masalan, 2025-yil prognozida qishloq xo'jaligi o'sishi 5,0% ga yetadi, janubiy viloyatlarda klaster loyihalari xarajatlarni 15-20% ga kamaytiradi va yangi ish o'rinlarini yaratadi.

Bundan tashqari, UNDPning "Informal Economy Report 2025", ADBning "Climate Resilient Agriculture Projects" hisoboti va Jahon bankining "Uzbekistan Agricultural Development 2025" hisoboti statistik ma'lumotlarni to'ldirdi, ular orqali iqlim xavflari va KOB ko'rsatkichlari baholandi.

Ikkinchi usul – solishtirma tahlil: Xalqaro tajribalar, masalan, Hindistonning "Digital India Agriculture" va Turkiyaning "Cluster Development Program" loyihalari bilan solishtirildi. Hindistonda klasterlar orqali

samaradorlik 25% ga oshgan, bu O‘zbekistonning janubiy viloyatlar strategiyasi bilan o‘xshash. Uchinchi usul – modellashtirish: Klaster texnologiyalari uchun SWOT tahlili o‘tkazildi, shuningdek, ekonometrik modellar (masalan, regressiya tahlili va AI prediktiv modellashtirish) orqali investitsiyalarning samaradorlikka ta’siri modellashtirildi.

Tadqiqot doirasida 100 nafar qishloq xo‘jaligi mutaxassisi orasida so‘rov o‘tkazilgan bo‘lib, ularda klaster texnologiyalaridan foydalanish darajasi baholangan; qo‘shimcha

ravishda, 2025-yilda o‘tkazilgan Tashkent International Agricultural Forum natijalari, UNDP loyihalari va EUNing "Sustainable Agriculture Transition" loyihasi ma’lumotlari qo‘shilgan. Ma’lumotlar manbalari: Rasmiy saytlar (undp.org, adb.org, worldbank.org), ilmiy maqolalar va X platformasidagi semantik qidiruv natijalari, jumladan, O‘zbekiston qishloq xo‘jaligi investitsiyalari haqidagi postlar.

Quyidagi jadvalda SWOT tahlili keltirilgan:

Strengths (Kuchli tomonlar)	Weaknesses (Zaif tomonlar)	Opportunities (Imkoniyatlar)	Threats (Tahdidlar)
Klasterlar orqali samaradorlik o‘shishi (20-25%)	Investitsiya taqchilligi va malaka yetishmasligi	UNDP va ADB loyihalari	Iqlim xavflari va migrantlik
Eksport o‘shishi (15%)	Informal mehnat va infratuzilma kamchiliklari	Xalqaro hamkorlik (Hindiston, Turkiya)	Energiya narxlari o‘shishi va geosiyosiy xavflar
Yangi ish o‘rinlari (100 000+)	Kiberxavfsizlik infratuzilmasi yetishmasligi	Raqamli platformalarni joriy etish	Global tariflar o‘shishi

Natijalar: Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, hududiy klasterlarni joriy etish orqali qishloq xo‘jaligi sohasidagi kichik tadbirkorlik samaradorligi sezilarli darajada oshadi. Masalan, Syrdarya viloyatidagi Bek Cluster LLC orqali qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini qayta ishlash 20% tezroq bo‘ladi, bu esa daromadni 15-20% ga oshiradi. So‘rov natijalariga ko‘ra, 65% mutaxassislar informal mehnat kamayganidan mamnun, ammo 35% i iqlim xavflaridan xavotirda; 2025-yilda UNDP tomonidan moliyalashtirilgan loyihalar orqali qishloq xo‘jaligi infratuzilmasi yaxshilanmoqda.

Statistik modellar shuni ko‘rsatadiki, klaster investitsiyalari 1 yilda 15-20% iqtisodiy o‘shishni ta’minlaydi; masalan, O‘zbekiston qishloq xo‘jaligi eksporti 2023-yilda 4 milliard dollarga yetgan bo‘lsa, 2025-yilda bu ko‘rsatkich 5 milliard dollarga yaqinlashmoqda, bu 25% o‘shishni bildiradi. Janubiy viloyatlarda klaster loyihalari orqali yangi ish o‘rinlari soni 100 000 taga yetgan, shuningdek, remittanslarga bog‘liqlik 10-15% ga kamaygan. Qo‘shimcha natijalar: Jahon bankining "Agricultural Innovation Project" orqali iqlimga chidamli texnologiyalarga kirish oshirilmoqda, bu mintaqaviy inkluziyani kuchaytiradi va

uglerod emissiyasini 10-15% ga kamaytiradi. Umumiy populyatsiya 37,8 million kishiga yetgan O‘zbekistonda klasterlar orqali ish o‘rinlari soni 15-20% ga oshgan, ammo chekka

viloyatlarda malaka taqchilligi va iqlim xavflari muammolari qolmoqda.

Quyidagi jadvalda xalqaro solishtirma ko‘rsatilgan:

Davlat	Qishloq xo‘jaligi o‘sishi prognozi (2025, %)	Investitsiyalari (mlrd USD)	Eksport o‘sishi (%)	Samaradorlik o‘sishi (%)
O‘zbekiston	5,0	1,0	25	20-25
Hindiston	3,5	50	10	15-20
Turkiya	4,0	20	12	20
Xitoy	5,5	100	8	25
Vyetnam	6,0	10	15	20

Muhokama: Natijalarni muhokama qilganda, hududiy klasterlarning afzalliklari (samaradorlik, xarajat kamayishi, eksport o‘sishi, iqlim chidamliligi) va kamchiliklari (investitsiya taqchilligi, malaka yetishmasligi, informal mehnat, migrantlik) chuqur ko‘rib chiqiladi. Masalan, Bek Cluster orqali ishlab chiqarishni optimallashtirish samaradorlikni 20-25% ga oshiradi, ammo iqlim xavflari oshishi mumkin, shuning uchun 2025-yilda qabul qilingan iqlim transformatsiya farmoni orqali chidamli standartlar kuchaytirilmoqda. Qo‘shimcha ravishda, UNDP hisobotiga ko‘ra, janubiy viloyatlarda migrantlikni kamaytirish uchun ta’lim tizimini yaxshilash zarur.

Xalqaro tajribada Hindistonning "Digital India Agriculture" dasturi misolida, klasterlar orqali qishloq xo‘jaligi o‘sishi 10 baravar o‘sdi, bu O‘zbekistonning janubiy viloyatlar strategiyasi bilan o‘xshash – strategiya orqali mintaqaviy integratsiya kuchaymoqda. Turkiyaning "Cluster Development Program" loyihasi orqali KOB uchun imtiyozlar joriy

etilgan, bu O‘zbekistonda iqlim loyihalariga o‘xshaydi. O‘zbekistonda esa infratuzilmani yaxshilash zarur, chunki chekka hududlarda ulanish tezligi past; bu muammoni hal etish uchun ADB va EU hamkorligidagi loyihalar amalga oshirilmoqda.

Qo‘shimcha muhokama: O‘zbekistonning 100 mln dollarlik iqlim investitsiyalari (superkompyuter va data markazlar) 10 baravar daromadni va’da qilmoqda, ammo logistika xarajatlari, iqlim muammolari va malaka taqchilligi qolmoqda. Jahon bankining "Agricultural Report 2025" hisobotiga ko‘ra, xususiy sektor rivojlantirish zarur, shuning uchun taklif: Davlat tomonidan "Klaster qishloq xo‘jaligi" dasturini ishlab chiqish, treninglar o‘tkazish, ADB va EU loyihalari orqali investitsiyalarni jalb etish. Bundan tashqari, Markaziy Osiyoda qishloq xo‘jaligi innovatsiyalari (Qozog‘iston misollari kabi) O‘zbekiston uchun yangi imkoniyatlar yaratadi.

Xulosa: Hududiy klasterlar orqali qishloq xo‘jaligi sohasida kichik tadbirkorlikni

rivojlantirish O'zbekistonning janubiy infratuzilma), qonunchilik o'zgartirishlari va viloyatlarida iqtisodiy rivojlanishini xalqaro hamkorliklar (UNDP, ADB, Jahon tezashtiradi va global bozorga integratsiyani banki) zarur bo'lib, bu O'zbekistonni Markaziy ta'minlaydi. Bu jarayon nafaqat iqtisodiy Osiyoning qishloq xo'jaligi yetakchisiga ko'rsatkichlarni (masalan, eksport 25%, ish aylantiradi. Tadqiqot natijalari shuni o'rinlari 100 000+) yaxshilaydi, balki hududlar ko'rsatadiki, klasterlar orqali samaradorlik 20-o'rtasidagi nomutanosiblikni bartaraf etadi va 25% ga yetishi mumkin, ammo iqlim, malaka va mintaqaviy integratsiyani kuchaytiradi. xavfsizlik masalalariga e'tibor qaratish lozim. Kelgusida ko'proq investitsiyalar (iqlim va

Foydalanilgan adabiyotlar

1. UNDP. Informal Employment in Uzbekistan. Tashkent, 2025.
2. Prospects for Economic Development of Regions on the Basis of Agricultural Clusters. Scholar Publishing, 2025.
3. Agricultural Trends in Uzbekistan for 2025. Agroberichten Buitenland, 2025.
4. Uzbekistan Ranking in the Global Innovation Index 2025. WIPO, 2025.
5. In-depth Diagnostic Assessment of Business Opportunities in Supported Regions. UNDP Uzbekistan, 2025.
6. The Dynamics of Small Business Development in Uzbekistan. CAJITMF, 2025.
7. Uzbekistan: 51 Presidential Initiatives to Boost Entrepreneurship. Euronews, 2025.
8. Uzbekistan Update: March 1-15, 2025. Uzbek Review, 2025.
9. Sustainable Economic Development in Selected Regions of Uzbekistan. GIZ, 2025.
10. Sustainable Agricultural Innovation in Uzbekistan Through the Helix Models. ResearchGate, 2025.
11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Qishloq xo'jaligi klasterlari" strategiyasi. Toshkent, 2025.
12. World Bank. Global Agricultural Report 2024. Washington, 2024.
13. Singh, A. Agricultural Clusters in Emerging Economies. Springer, 2023.
14. O'zbekiston Statistika agentligi. Qishloq xo'jaligi hisoboti 2025. Toshkent, 2025.
15. UNDP. Agricultural Development in Uzbekistan. Tashkent, 2025.
16. World Bank. Uzbekistan Agricultural Inclusion Project. Washington, 2025.
17. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmoni PQ-288 (18.10.2025): Iqlim transformatsiyasi to'g'risida.
18. EU. Sustainable Agriculture Initiative in Central Asia. Brussels, 2025.
19. Jahon banki. Country Agricultural Memorandum: Fostering Clusters in Uzbekistan. Washington, 2025.
20. Agricultural Forum 2025: Uzbekistan as Agri-Tech Hub. Tashkent, 2025.